

buiten alle anti-Duitse acties hielden, zonder al te veel narigheid door de bezetting heen zouden komen – aan dat vertrouwen bracht de jacht op de mannen welke in de herfst van '44 werd ingezet, de doodsteek toe. Zeker, voordien waren in het kader van de arbeidsinzet ook wel mannen bijeengedreven, bij het uitgaan van de kerk bijvoorbeeld of aan het einde van een voetbalwedstrijd, maar *toen* was de bezetter slechts overgegaan tot controle van de papieren – *nu* ging hij over tot onmiddellijke wegvoering van allen die nog voor hem konden spitten of andere werkzaamheden uitvoeren, kort en goed (zo voelde men het): nu ging hij over tot mensenroof, tot slavenjacht. En het intimiderend geweld dat, voorzover het niet bij al die nieuwe acties werd gebruikt, toch steeds op de achtergrond stond, het geschreeuw en getier van de bij de acties betrokken Duitsers, de brute dreigementen om, als er niet voldoende spitters kwamen opdagen, gijzelaars te fusilleren, de misère van de spitters tenslotte welke velen in het centrum, het oosten en het noorden des lands van nabij aanschouwden – het gaf alles bij elkaar vrijwel een ieder het gevoel dat de verschrikkingen van de gehele voorafgaande bezettingsperiode als het ware in het niet vielen, vergeleken bij die welke zich van de herfst van '44 af voordeden.